

УДК 378.6:811.124

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-2-30>

Галина МИХАЙЛЮК,

orcid.org/0000-0002-0927-8645

*старша викладачка кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології
Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова
(Вінниця, Україна) mihailuk_g@ukr.net*

Наталія БОНДАР,

orcid.org/0000-0002-0320-4119

*старша викладачка кафедри мовознавства
Івано-Франківського національного медичного університету
(Івано-Франківськ, Україна) natalya_misyuk@ua.fm*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Статтю присвячено особливостям викладання латинської мови для студентів нефілологічних спеціальностей. Особливу увагу приділено навчанню латини студентів-медиків. Актуальність статті полягає в тому, що у сучасному світі, особливо в контексті розвитку науки та технологій, знання латинської мови є важливим для студентів не тільки філологічних, а й нефілологічних спеціальностей. Медична та наукова термінологія, що має латинське походження, використовується у багатьох галузях, таких як медицина, біологія, фармація, хімія та інші. Студенти цих спеціальностей повинні володіти базовим рівнем латинської мови для розуміння та використання спеціалізованої термінології.

Мета статті полягає в дослідженні ефективних підходів та методів викладання латинської мови студентам-медикам. Автори статті спрямовують свої зусилля на виявлення особливостей вивчення латинської мови з урахуванням конкретних потреб та вимог нефілологічних спеціальностей. Вони розглядають методи, які допомагають студентам засвоїти медичну термінологію, біологічні назви, пов'язані з латинською мовою, які можуть бути корисними у їхній подальшій професійній діяльності.

Стаття відкриває дискусію про методи та стратегії, які можуть бути ефективними для навчання латинської мови серед цільової аудиторії, яка може мати обмежений досвід у вивченні мови або має високі вимоги до спеціалізованої термінології. Така стаття може бути корисною для викладачів, що працюють зі студентами нефілологічних спеціальностей, які стикаються з викладанням латинської мови як складової частини їх освітньої програми. Вона також може зацікавити студентів, які шукають підходи до ефективного вивчення латинської мови у контексті своєї професійної підготовки.

***Ключові слова:** інтерактивні методи навчання, латинська мова, медична термінологія, спеціалізована термінологія, термінологічні елементи.*

Halyna MYKHAILIUK,

orcid.org/0000-0002-0927-8645

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
Vinnytsia National Pirogov Medical University
(Vinnytsia, Ukraine) mihailuk_g@ukr.net*

Nataliia BONDAR,

orcid.org/0000-0002-0320-4119

*Senior Lecturer at the Department of Linguistics
Ivano-Frankivsk National Medical University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) natalya_misyuk@ua.fm*

PECULIARITIES OF TEACHING LATIN FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES

The article is devoted to the peculiarities of teaching Latin to students of non-philological specialties. Particular attention is paid to teaching Latin to medical students. The relevance of the article lies in the fact that in the modern world, especially in the context of the development of science and technology, knowledge of Latin is important for students of not only philological but also non-philological specialties. Medical and scientific terminology of Latin origin is used in

many fields, such as medicine, biology, pharmacy, chemistry, and others. Students of these specialties must have a basic level of Latin to understand and use specialized terminology.

The purpose of the article is to study effective approaches and methods of teaching Latin to medical students. The authors of the article focus their efforts on identifying the peculiarities of learning Latin with regard to the specific needs and requirements of non-philological specialties. They consider methods that help students learn medical terminology and biological names associated with Latin, which can be useful in their future professional activities.

The article opens a discussion on methods and strategies that can be effective for teaching Latin to a target audience that may have limited experience in learning languages or have high demands on specialized terminology. This article may be useful for teachers working with students of non-linguistic specialties who are faced with teaching Latin as part of their educational program. It may also be of interest to students who are looking for approaches to effective learning of Latin in the context of their professional training.

Key words: interactive teaching methods, Latin, medical terminology, specialized terminology, terminological elements.

Постановка проблеми. Актуальність розгляду викладання латинської мови для студентів медичних закладів вищої освіти очевидна через кілька ключових моментів. По-перше, медична індустрія постійно розвивається, і потреба у висококваліфікованих медичних фахівцях, які володіють не лише клінічними навичками, але й розуміють медичну термінологію, залишається високою. Розуміння латинської мови допомагає студентам медичних спеціальностей краще засвоювати та запам'ятовувати навчальний матеріал, що сприяє їхньому професійному успіху.

По-друге, з урахуванням швидкого темпу розвитку медичної науки та технологій, розуміння особливостей викладання латинської мови є корисним для викладачів, які прагнуть оптимізувати свої методи навчання та підготувати студентів до викликів медичної практики.

По-третє, враховуючи сучасні тенденції у медичній освіті, постає необхідність в оновленні навчальних програм для відповідності потребам сучасного медичного середовища.

Отже, особливості викладання латинської мови для студентів медичних закладів вищої освіти мають вищезазначену актуальність, оскільки вона відповідає потребам медичної освіти та сприяє підготовці майбутніх медичних фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій розкриває різноманітні підходи до цієї теми та різні аспекти вивчення латинської мови на нефілологічних спеціальностях. Деякі розвідки зосереджуються на методиках викладання медичної термінології (Зелінська, Прищеп, Ліпісовецька, 2023), інші розглядають використання технологій у навчанні (Кудінова, 2015). Низка робіт присвячена аналізу психологічних аспектів вивчення мови у студентів нефілологічних спеціальностей, а саме – відсутності мотивації (Лебедь, 2020; Рубан, 2014). Публікації зосереджуються на проблемах, з якими стикаються студенти під час вивчення латинської мови, таких як складність термінології, необхідність засвоєння граматичних

правил та інші труднощі (Магдюк, 2020; Пилипів, Мисловська, 2012). Деякі дослідження охоплюють тему зовнішніх чинників, які зумовлюють пошуки нових підходів у викладанні латинської мови (Боднарюк, 2016; Lymar, Storozhuk, 2021).

Аналіз публікацій допоміг зрозуміти сучасні тенденції та виклики у вивченні латинської мови студентами нефілологічних спеціальностей і виявити прогалини в дослідженні, які можуть бути заповнені за допомогою цієї статті.

Мета статті полягає в дослідженні ефективних підходів викладання латинської мови студентам-медикам та виявленні проблем, з якими стикаються учасники освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Латинська мова – абсолютно новий предмет для студентів першого курсу, тому він викликає певні труднощі в навчанні. Латину викладають у медичних закладах вищої освіти для того, щоб закласти основу для вивчення та використання медичної термінології не лише в закладі освіти, а й у подальшій професійній діяльності – іншими словами, щоб підготувати лікарів, які вміють грамотно послуговуватися термінологією. Зокрема, йдеться про анатомію, біологію, біохімію, мікробіологію, фармакологію та клінічні науки.

Викладання латинської мови для студентів медичних закладів вищої освіти має свої особливості, оскільки латинська мова в медичній освіті використовується переважно для термінології та назв анатомічних структур, органів, процесів і хвороб. Складність полягає в тому, що студентам потрібно вивчити велику кількість медичної термінології латинською мовою, яка включає назви органів, хвороб, медичні процедури, ліки тощо. Особливу увагу необхідно приділяти точності використання та вимові цих термінів, оскільки помилки можуть призвести до непорозумінь. Фахівці у галузі методики викладання латинської мови наголошують, що з огляду на те, що здобувачі медичної освіти мають велике навантаження з інших предметів, важливо, щоб викладання

латинської мови було ефективним і зосередженим на основних аспектах, які стосуються медичної термінології та найбільш вживаних висловів (Боднарюк, 2016; Рубан, 2014).

Для закріплення вивченого матеріалу важливо проводити практичні вправи, такі як тлумачення медичних термінів, вивчення та розбір реальних медичних текстів, переклад текстів з медичною специфікою, створення медичних термінологічних словників тощо (Кудінова, 2015). Використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, групові дискусії, віртуальні лабораторії тощо, може допомогти залучити студентів та полегшити засвоєння матеріалу.

Мінімальний словниковий запас, необхідний для оволодіння латинською мовою, розрахований на те, що він буде добре утримуватися на рівні довготривалої пам'яті. Це мають бути слова та термінологічні елементи, відібрані за принципом частотності вживання, тематичної значущості та словотвірної цінності. Наприклад, слово *gaster* (*шлунок*) можна вивчити за допомогою знайомого слова *gastritis* (*гастрит*). Під час навчання латини в медичному закладі вищої освіти немає потреби засвоювати великий обсяг граматичного матеріалу. Потрібно вивчати тільки те, що необхідне для побудови та розуміння анатомічних термінів (однина і множина родового відмінка у латинській системі іменників та прикметників), а також для розвитку навичок написання рецептів (форми дієслів, керування прийменників). Запам'ятовування слів у словниковій формі дозволяє говорити про лексичне наповнення слів, а також про деякі граматичні параметри (Зелінська, Прищеп, Ліпісовецька, 2023). Очевидно, що матеріал курсу повинен містити граматичні вправи, які допоможуть закріпити вивчене. Наприклад, вивчення клінічної термінології, що є частиною курсу, не потребує активної роботи над граматикою. Здобувачі освіти мають запам'ятати термінологічні елементи латинського та грецького походження, на основі яких відбувається словотворення термінів з медичним значенням. Клінічна термінологія позначає різні теми, процеси та явища, пов'язані з профілактикою, діагностикою, диференціацією, методами обстеження та лікування захворювань.

Студенти мають знати та розуміти, що знання медичної термінології та вміння нею користуватися є невід'ємною частиною професійної компетентності майбутніх лікарів. У цьому разі перед викладачем постає завдання підвести здобувача вищої медичної освіти до розуміння структури термінології та її компонентів, щоб він міг самостійно конструювати та розуміти її зміст. Чис-

ленні вправи допоможуть студентам закріпити функції термінологічних одиниць та полегшать їхнє запам'ятовування.

Студентам-медикам рекомендовано виконувати завдання на визначення загального значення під час утворення клінічного терміна на основі його елементів. Варто зосередити увагу також на вивченні фармацевтичної термінології, адже вона охоплює номенклатуру лікарських засобів, що використовуються на фармацевтичному ринку. Здобувачі освіти знайомляться з кількома термінами, розуміють, як створюються слова, і вчать виокремлювати в складі назв ліків відрізки, що передають певну інформацію про препарат.

Оволодіння рецептурним письмом ґрунтується на знанні структури рецепта, стандартних рецептурних форматів і граматичних форм використовуваних частин мови. Запам'ятовування латинських назв хімічних елементів і сполук стане в нагоді й під час вивчення інших спеціальностей, таких як біохімія та фармакологія. На жаль, кількість годин, відведених на вивчення латини, критично мала. Тому курс зазвичай проходить у швидкому темпі та розрахований на самостійну роботу студентів.

Варто зазначити, що крім медичної термінології, на заняттях необхідно вивчати латинські афоризми та крилаті вислови, які не тільки допомагають студентам усвідомити багатовікову мудрість, а й краще запам'ятати латинські слова. На кожному занятті можна запропонувати здобувачам освіти вивчити один-два афоризми, що дає змогу дещо «оживити» вивчення «мертвої» латини. Серед латинських висловів трапляються такі, що вербалізують поняття життя і смерті (*Vivere militare est. – Жити – значить битися*), здоров'я людини (*Hygiene amica valetudinis. – Гігієна – подруга здоров'я*), поведінку лікаря (*Medice, cura aegrotum, sed non morbum. – Лікар, лікуй хворого, а не хворобу*), медичні заповіді (*Salus aegroti suprema lex medicorum. – Благо хворого – вищий закон лікарів; Primum noli nocere. – Перш за все, не нашкодь!*) (Зелінська, Прищеп, Ліпісовецька, 2023). Таким чином, вирішується і завдання загальнокультурного розвитку студентів.

Особлива роль у вивченні латини в медичних закладах вищої освіти має приділятися підвищенню мотивації студентів до навчання та пізнавальної активності. Викладачам необхідно постійно нагадувати студентам, що знання і навички, отримані під час вивчення латини, можуть бути широко використані на інших дисциплінах, і в процесі лікарської практики. Цьому сприяє інтеграція курсу латини з медичною теорією та

клінічними дослідженнями. Під час вивчення анатомічних термінів і пояснення граматичних правил їхньої побудови викладачі можуть звертатися до термінології, що використовується в курсі анатомії.

В атласі анатомії всі слова мають латинські назви. Назви дисциплін, які вивчають студенти-медики, також мають грецьке та латинське походження, наприклад, *biology* – наука про життя, *cardiology* – наука про серце, *cytology* – наука про клітину. Коли студенти інших спеціальностей можуть легко зрозуміти наукові терміни, що ґрунтуються на латинській етимології та слововживанні, вони постійно переконуються в корисності та необхідності латини в процесі навчання. Крім того, здобувачі освіти зможуть розуміти мову, якою розмовляють лікарі, усвідомлюючи, що опановують особливу мову лікарів, яка не зрозуміла людям з інших професій.

Враховуючи ці особливості, ефективне викладання латинської мови для студентів медичних закладів вищої освіти допоможе їм краще комунікувати у медичному середовищі, що є

важливим аспектом їхньої майбутньої професійної діяльності. Загалом, успішне викладання латинської мови для студентів медичних закладів вищої освіти вимагає комбінації традиційних методів викладання з сучасними підходами та акценту на практичному застосуванні мови в медичній практиці.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, існуючі підходи у викладанні латинської мови для студентів медичних спеціальностей можуть бути вдосконалені. Адаптації та інновації в методиках можуть полегшити процес вивчення та сприяти кращому засвоєнню термінології. Розуміння мотивації, психологічних бар'єрів та стратегій подолання може допомогти створити ефективніші програми вивчення латинської мови студентами-медиками.

У подальших дослідженнях видається доцільним розширення обсягу та глибини вивчення цієї проблематики, враховуючи нові технології, сучасні тенденції в освіті та специфічні вимоги ринку праці для студентів медичних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боднарюк Л. Л. Формування професійно орієнтованого мовлення майбутніх лікарів-інокомунікантів. Педагогічний альманах. 2016. № 31. С. 73–78.
2. Зелінська Н. М., Прищеп О. П., Ліпісовецька О. М. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із освітньої компоненти «Латинська мова» для здобувачів першого рівня вищої освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна. 2023.
3. Кудінова О. І. Viva vox alit plenius: сучасні тенденції викладання латинської мови. Probleme actuale de lingvistică: Materialele simpozionului științific cu participare internațională, Chișinău, 15–16 mai 2015 in memoriam acad. Nicolae Corlăteanu. Universitatea de stat din Moldova. Chișinău: CEPUSM, 2015. С. 341–348.
4. Лебедь Ю. Ф. Мотивація студентів-медиків до вивчення латинської мови. Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, Харків, 7 грудня 2020 р. Харків, 2020. С. 73–76.
5. Магдюк О. В. Особливості викладання латинської мови студентам немовних спеціальностей. Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 31 січ. – 1 лют. 2020 р. Київ: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 62–65.
6. Пилипів О., Мисловська Л. Основи латинської медичної термінології. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. С. 7–10.
7. Рубан Л. М. Мотивація студентів до вивчення іноземної мови на не мовних факультетах. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. 2014. № 1103. С. 187–190.
8. Lymar L, Storozhuk K. Peculiarities of Distance Medical Learning during the Covid 2019 Lockdown: Practical Experience of Teaching Medical English. Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960). 2021. № 74(8). P. 1964–1969.

REFERENCES

1. Bodnariuk L. L. (2016). Formuvannia profesiino oriietovanoho movlennia maibutnix likariv-inokomunikantiv [Formation of professionally oriented speech of future foreign-speaking doctors]. Pedagogichnyi almanakh – Pedagogical almanac, 31, 73–78 [in Ukrainian]
2. Zelinska N. M., Pryshchepa O. P., Lipisovetska O. M. (2023). Instruktivno-metodychni materialy do praktychnykh zaniat iz osvitnoi komponenty «Latynska mova» dlia zdobuvachiv pershoho rivnia vyshchoi osvity [Instructional and methodical materials for practical classes in the educational component “Latin language” for students of the first level of higher education]. Zhytomirskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, Ukraine [in Ukrainian]
3. Kudinova O. I. (2015). Viva vox alit plenius: suchasni tendentsii vykladannia latynskoi movy [Viva vox alit plenius: modern trends in teaching the Latin language]. Probleme actuale de lingvistică: Materialele simpozionului științific cu par-

ticipare internațională, Chișinău, 15–16 mai 2015 inmemoriamacad. Nicolae Corlăteanu. Universitatea de stat din Moldova. Chișinău: CEPUSM, 341–348 [in Ukrainian]

4. Liebiéd Yu. F. (2020). Motyvatsiia studentiv-medykiv do vyvchennia latynskoi movy [Motivation of medical students to learn Latin]. *Metodyka ta spetsyfika vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity: materialy Vseukrainskoi naukovy-metodychnoi konferentsii – Methodology and specifics of teaching foreign languages in institutions of higher education: materials of the All-Ukrainian scientific and methodological conference, Kharkiv, 7 hrudnia 2020 r. Kharkiv, 73–76* [in Ukrainian]

5. Maɦdiuk O. V. (2020). Osoblyvosti vykladannia latynskoi movy studentam nemovnykh spetsialnosti [Peculiarities of teaching Latin to students of non-linguistic majors]. *Psykhologo-pedahohichni problemy sotsializatsii osobystosti v suchasnykh umovakh: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Psychological and pedagogical problems of personality socialization in modern conditions: materials of the international science and practice conference, m. Kyiv, 31 sich. – 1 liut. 2020 r. Kyiv: Tav. nats. un-t im. V. I. Vernadskoho, 62–65* [in Ukrainian]

6. Pylypiv O., Myslovska L. (2012). *Osnovy latynskoi medychnoi terminolohii [Fundamentals of Latin medical terminology]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 7–10* [in Ukrainian]

7. Ruban L. M. (2014). Motyvatsiia studentiv do vyvchennia inozemnoi movy na nemovnykh fakultetakh. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: Romano-Germanic philology. Methods of teaching foreign languages, 1103, 187–190* [in Ukrainian].

8. Lymar L, Storozhuk K. (2021). Peculiarities of Distance Medical Learning during the Covid 2019 Lockdown: Practical Experience of Teaching Medical English. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960), 74(8), 1964–1969.*